

Javier Solana

Şu an ne durumda olduğumuz ve Türkiye ile Avrupa arasındaki ilişkinin nasıl değiştiği ya da değişebileceğiyle ilgili dünyanın şimdiki durumunu da göz önüne alarak, bir kaç söz söylemek istiyorum.

Güler Sabancı, karşılaştığınız belirsizlikleri çok güzel tarif ettiniz. Eğer, bu konuşmalar üç dört ay önce olsaydı, Usame bin Ladin hayatta, Mısır'da Hüsnü Mübarek ve Tunus'ta Zeynel Abidin Bin Ali iktidarda olacaktı. Bugün çok farklı bir durumdayız. Mısır'da ve bölgedeki diğer birçok ülkede eylemler var. Mısır'ı özel olarak belirtiyorum ancak, diğerleri de en az Mısır kadar önemli. Suudi Arabistan'daki askeri birliklerin Bahreyn sınırını geçtiğine şahit olduk. Libya'da bir çatışma, bir savaş, BM Çatışma Çözümü bölümünün tanımlamasına göre ise bir operasyon gördük. Daha önce de bahsedildiği gibi Japonya'da, doğa çok fazla acıya sebep oldu. Bu, sadece insanların çektiği acı değildi. Aynı zamanda, nükleer enerji santralinin çöküşü, bizi enerji konusunda gerçek ve yeni bir durumla karşı karşıya getirerek, temel bir değişime neden oldu. Nükleer enerjiye olan güvenimiz temelini mi kaybediyor? Bu güvenin yakınlarda yeniden tesis edilmesi zor olacak. Buna bağlı olarak diğer enerji çeşitleriyle ilgili konularda, enerji güvenliği çok ama çok önemli olacak. Bu durumda, Avrupa'nın bulunduğu bölgede; kendi bölgemizde çok farklı bir duruma sahibiz. Türkiye'nin bulunduğu bölgede de çok zorluklar var, çünkü o da aynı bölgede.

Tüm bu şartlar altında, 1999'dan farklı olan bugünün Avrupa'sı ve Türkiye'si üzerine birkaç söz söylemek istiyorum. Birlikte ne yapabiliriz? Türkiye'yi Avrupa Birliği tam üyesi yapmak için kararlılıkla birlikte çalışmanın Avrupa için ne gibi yararları olacak? Bu, benim hayalim ve sağlığım da göreceğime inanıyorum. Avrupa üzerine bir noktayı belirteyim. Bugünün Avrupa'sının, 1999 yılı Avrupası'ndan daha büyük olduğunu söyleyeyim. Avrupa, Lizbon Antlaşması'nı onayladığımız zaman ortaya çıkan çok derin bir ekonomik krizden geçiyor. Hatırlarsanız, Lizbon Antlaşması, Avrupa Birliği'ni yeni süreçlere uyumunu sağlayacak bir anlaşmaydı ve 1995'te onaylanması gerekiyordu. Ama biri Fransa'da, diğeri Hollanda'da sonucu "hayır" çıkan iki referandum nedeniyle tam üç yıl sonra onaylandı. Bir an bu anlaşmanın 1995'te onaylandığını, üç yıl sonra ekonomik kriz olduğunu hayal edin. O zamana kadar anlaşma geliştirilmiş ve en yeni uygulamalar hazırlanmış olurdu. Ama şansımız kötü gitti ve yeni anlaşmaya koydukları iki şey, ekonomik ve finansal krizin üstesinden gelmeyi biraz daha zorlaştırdı dersem, durumu anlatmaya yetersiz kalır.

Şimdi ne yapmamız lazım? Yapmamız gereken krizin üstesinden gelmek, ona şüphe yok. Daha önce yapmayı düşünmeyeceğimiz şeyleri yapmamız gerekiyor. Örneğin, Avrupa Birliği'nin ekonomik yönetimini güçlendirmemiz lazım. Gördüğümüz gibi, bu durumu uygun şekilde yönetecek güç yetersizliği nedeniyle Avro Bölgesi, bazı zorluklarla ve problemlerle karşılaştı. Az önce belirttiğim gibi, bu anlaşma zamanında kabul edilseydi, kesinlikle bu durum düzeltilir ve bu sayede krizle daha iyi şekilde mücadele edilirdi.

O zaman Avro Bölgesi'nin yönetimini güçlendirmemiz gerekiyor, buna şüphe yok. Rekabet gücü konusunda gerçekten çok çalışmamız gerekiyor. Avrupa, rekabet gücü konusunda geri kalıyor. Bunun gerçekleştirilmesi ve insanlar için daha iyi vasıflar

hazırlanması gerekiyor. Bu da daha iyi eğitim, bilim ve teknoloji demek. Eğer Avrupa Birliği'nin bu alandaki konumunu gerçekten kaybetmek istemiyorsak; bu çok hızlı bir şekilde gerçekleştirmemiz gereken bir şey. Avrupa'daki karşılıklı göç sorunu hakkında çok ciddi konuşmamız gerektiğini de paylaşmak istiyorum. Bu hâlihazırda büyük bir sorun ama zamanla daha da büyük bir sorun haline gelecek. Sayısal olarak, 2050 yılında Avrupa'daki işgücü 70 milyon azalacak. Ekonomimizin devamlılığını sağlamak istiyorsak, bu sorunun çözülmesi gerekiyor.

Bildiğiniz üzere göç sorunu karmaşık bir sorun. Göç üzerine tartışma yaratmadan ki; bu bir göç sorunu değil, yabancı düşmanlığı ve popülizm vesairesinin yarattığı bir problemdir; uygun şekilde ele alınması gerekiyor. Avrupa'da bunun bazı örneklerini görmeye başladık. Bunlar ne olabilir? Popülist siyasi partiler meydana çıkıp şu otantik bu otantik deyince, bundan hiç hoşlanmıyorum. Otantikliği göstermek, otantik X, otantik Y demek çok hassas bir konu. Otantik değil, neyse o olmamız gerekiyor. Ne olduğunuzu eklemek zorunda kaldığınızda ve otantik olduğunuzu eklediğinizde bu, kötü bir haberdir. Bu, söylemek istemediğiniz başka şeylerin de olduğu anlamına geliyor.

Şimdi, Avrupa'daki bu potansiyel hatta mevcut popülist akımlara karşı kendimizi savunmamız ve onları durdurmamız gerekiyor. Ben, bu konuda elimden geldiğince işbirliği yapmaya hazırım. Avrupa'daki göç sorunuyla bağlantılı olarak, Avrupa'nın doğası gereği kültürel çeşitliliğe sahip bir yer olduğunu düşünüyorum. Bu çeşitlilik Avrupa Birliği'nin de kaderidir. Bunun burada belirtilmesi çok önemli, çünkü Türkiye hakkında konuştuğumuzda, kültürel çeşitlilik üzerine konuşuyoruz. Bu çeşitliliğin, Avrupa Birliği'ni derinden zenginleştiren bir şey olduğunu iddia etmek ve bunu savunmak istiyorum. Günümüzde, Avrupa Birliği'nin ihtiyacı olan bir müze olmak yerine, uluslararası politika içerisinde aktif bir oyuncu olmaktır.

Bunun için de yeni bir kana, yeni bir enerjiye ve Türkiye denen ülkeyi yeniden yorumlamaya ihtiyaç var. O nedenle, 1999 yılında Türkiye'nin resmi aday statüsü kazandığı anlaşmayı imzaladığımız Avrupa Birliği'nin bugünkü Avrupa Birliği'nden farklı olduğunu söylemek istiyorum. Bazıları Avrupa Birliği'nin zor bir dönemden geçtiğini söyleyebilir. Her zaman sorunlarla karşılaşsınız, ama bunları çözersiniz ve yolunuza devam edersiniz. Ekonomik yönetim gücü söz konusu olduğunda ise; 7 Mayıs 2010'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısında alınan son kararları görmesem, bunun gerçekleştirilebileceğine asla inanmazdım. Bugün artık bir Maliye Bakanlığımız yok, ona benzeyen başka bir şeye sahip olmak üzereyiz. Biz bir taşınmaz değiliz. Avrupa Merkez Bankası bugün 1995, 1996, 1997'de hayal etmesi bile mümkün olmayan güçlere sahip. Eurobondlar ile oynamayacağız, çünkü bu Almanya'da kesinlikle yasaklı bir kelime. Önemli olan, böyle bir şeyi yapıp bunu farklı adlandırabileceğimiz... Merkez Bankası'na verdiğimiz hareket etme gücüyle aslında yaptığımız bu. Haliyle Avrupa'ya baktığınızda dünyadaki yerini kaybettiğini düşünebilirsiniz. Bu içeride ekonomik anlamda bir fark yarattı. Bu arada parantez içinde belirtmek istiyorum ki, örneğin eğer Amerika Birleşik Devletleri'nin Teksas ve California eyaletlerinin büyümesine bakarsanız, Teksas'ın şahane bir ekonomisi var ve California ise basitçe söylersek iflas etmiş durumda. Almanya'nın da şahane bir ekonomisi var ve Portekiz ise yardım almak durumunda.

Tabii tam olarak iki aynı şeyden bahsetmiyoruz. İlki, Amerika Birleşik Devletleri, bir ulus devlet. Diğeri ise Avrupa Birliği, hem kendilerinin, hem bölgenin hem de dünyanın iyiliği için bir arada yaşamaya ve çalışmaya çabalamaya karar vermiş bir ülkeler topluluğu. Ama bazı yerlerde işler iyi giderken, bazı yerlerde ise o denli iyi gitmiyor. Bu her evde olur. Evlerimiz farklı da olsa, hem sizin hem de bizim evimizde.

Türkiye büyüyor ve biz Avrupalıların ve siz Amerikalıların daha önce yapmadığı bir tarzda bu krizle mücadele ediyor. Siz çok sağlam bir ekonomi yarattınız ve krizde onu iyi yönettiniz. Kemal Derviş, bu konuda benden daha iyi bir konuşmacı olacaktır. Ama bugünün Avrupa'sını gördüğüm şekilde tarif ettikten sonra, bugünün Türkiye'sini nasıl gördüğüme geçeyim.

Bugünün Türkiye'sinin Avrupa Birliği'ne üyelik süreciyle bir ilgisi var. Avrupa Birliği ve Türkiye arasında diyalog ve mekanizmalar oluşturuldu. Bir yandan bunlar çok da değiştirdi fakat bu bir tek sizin tepkiniz, nedeniniz ya da sorumluluğunuz nedeniyle olmadı. Konuşmamız ve birlikte çalışmamız ise şüphesiz hem politik hem de ekonomik olarak, sizin ülkenizin resmini de değiştirdi. Avrupa Birliği'nin manyetik kutupları dediğim çekim gücü olmasa, bunların birçoğu gerçekleşemezdi. O yüzden bu ilişkinin hem Türkiye, hem de Avrupa Birliği için, hiç şüphesiz iyi bir ilişki olduğunu düşünüyorum. Dediğim gibi, ekonomik olarak artık G20 içindesiniz, çok etkin ve sağlam bir rol oynuyorsunuz. Politik olarak bu yeni duruma da çok sofistike bir şekilde uyum sağladınız. Bu benim aklıma çok stratejik bir derinliği getiriyor. Aklıma bir başka ifadeyi daha getiriyor: Komşularla sıfır sorun.

Dünyada oynamak istediğiniz rol sayesinde, ortaya çıkan tüm bu fikirlerin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Bunu çok iyi anlıyoruz ve kendi ülkenizin insanların çoğu da dâhil, herkesin bunu anladığını umut ediyorum. Bu, çok ama çok önemli bir değişiklik. Bu yeni durumda, Batı dünyasının sınırında olmaktan çıkıp, bulunduğunuz bölgede üstlendiğiniz bu konumu içeren yeni durum, çok ama çok önemli. Bunun, Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki ilişkide yakınlaşmayla tamamlanması gerekiyor. Önünüzde, seçimlerden sonra çok önemli bir zaman var. Önce seçimler, seçimlerden sonra ise anayasanın yazılması. Bu, Türkiye için çok esaslı bir zaman. Bu hassas zamanda Türkiye'ye en iyi dileklerimi yolluyorum.

Ben dönüşümlerde uzmanım. Bu, benim kendi dönüşümümle başladı. 1975, 1976'da Franco öldükten sonra, İspanyol Anayasası'nı yazan İspanyol Anayasa Komisyonu'nun bir üyesiydim. Öyle bir durumdan demokratik olarak normalleşmiş bir duruma gelmenin ne demek olduğunu biliyorum. Anayasanın fikir birliğiyle yapılmasının önemini de biliyorum. Tanımı gereği anayasa, halk arasında bir fikir birliği anlamına geliyor. Özellikle azınlıklar için anayasa yapılamamalıdır. Biz yapmamaya çalıştık ve yapmadığımızı düşünüyorum. Bir ülkeyi gelecekte politik olarak istikrarlı halde tutmak için bu söylediğim gerekli. O yüzden, seçim sonrasındaki bu süreçte size eşlik etmek istiyorum, çünkü anayasanın hangi biçimde yazıldığı çok önemli.

Söylediğim gibi, politik olarak ülkenizde çok iyi şeyler gerçekleşti. Üstesinden gelinmesi gereken başka bazı konular var. Bunlara, başka sorunlarla ilişkili olarak bakmak lazım. Ama bu sürecin iyi gideceğinden oldukça eminim. Bence, seçim süreci

özellikle anayasayı hazırlayacak olanların seçim süreci, çok ama çok önemli. Dostlarınızın ellerinden gelen her türlü yardımı memnuniyetle vereceğinden emin olun.

Şimdi Avrupa Birliği ile Türkiye arasındaki ilişki üzerine bir şeyler söylemek istiyorum. Evet, bildiğiniz gibi, ilişkinin kurumsallaşması epey eskiye, 1963 yılına dayanıyor. İmzaladığımız ilk belge olan Ortaklık Anlaşması'nın tarihi 1963'tü. O zamandan bu yana 1999'a kadar bile pek çok şey oldu. Strobe Talbott'un bahsettiği gibi, 1999'da bir gece Türkiye'ye gitmem gerekti. Çünkü teklif edeceğimiz konumun çok zorlu olacağını düşünen Türkiye, aday olmak için imzayı atmamak istemiyordu ki, aslında durum böyle değildi. Ben oradaydım ve Başbakan Bülent Ecevit ile konuştum. Gece yarısıydı. Sonra Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel ile konuştum. İki gün sonra, Başbakan Ecevit Avrupa Konseyi'nin toplandığı Helsinki'deydi ve bugüne kadar birlikte önümüze koyduğumuz en önemli imzayı resmi olarak attık. Bu imza, "Türkiye, Avrupa Birliği üyesi olmak istiyor" demektir. Biz de, "Türkiye Avrupa Birliği üyesi olacak" dedik. Ben bu belgenin altına imzamı attım. İmzamanın hem bugün, hem yarın, hem de yarından sonra geçerli olmasına çalışacağımı garanti ederim. Bunun için de savaşıyorum. Şimdi içinde bulunduğumuz durumun ne olduğunu biliyorsunuz. Artık üyelik görüşmeleri başladı.

Sizi bütün bu teknik detaylarla sıkmayacağım, ama bu zorlu mekanizmayı anlamak için birkaç teknik detayı bilmeniz gerekiyor. Şimdi açılması gereken 35 ana başlık var. Her başlık üzerinde tarımdan enerjiye, rekabete, çevreye, istihdama, sosyal duruma kadar inanamayacağınız kadar müzakere ve tüm bu durumları ele almamız gereken parametreler var. Bunları 35 ana başlıkla sınırladık. Şimdiye kadar 9 ana başlığı görüşmeye açtık ki bu rakam, şu ana kadar açmayı istediğimiz sayıdan az. Esas sorun bu değil; esas sorun daha sadece bir ana başlığı kapatmış olmamız. Bu bir zorluk teşkil ediyor. Esas uğraşmamız gereken alan bu, çünkü 9 tanesi halen açık. Bir iki tanesinde halen hareket var ama yine de sadece bir tanesi kapandı. İşte, aslında bunun olmasına göz yumamayız.

Şimdi, kötü olan bir başka konu ise; işlerin yürüme hızının yavaşlamış olması. Hatta 2010'un ikinci yarısında hiçbir şey olmadı. 2011'in ilk yarısında, rekabet politikası faslının müzakereye açılacağını umuyorum. Sadece açılmasını değil, doğru bir şekilde ilerlemesini de ümit ediyorum. 19 Nisan'da, yani bir iki hafta önce, Dışişleri Bakanı'nın ve Avrupa Birliği Komisyonu üyelerinin de katıldığı son oturumdaki görüşmelerin iyi bir toplantıya işaret ettiğini size söylemem gerekir. Bu son gerçekleşen görüşmeydi. Bir sonraki, yazdan sonra olacak. Umarım, 2011 yılı içerisinde hem o hem de kayda değer hareketler gerçekleşir.

Ayrıca, bunu söylemesi karmaşık ve zor ama dünyada çok fazla sorun var. Korkunç sorunlar... Sanırım biz de, hem Türkiye hem de Avrupa Birliği'ni etkileyen korkunç olmasa da zor bir sorunla karşı karşıyayız. Korkunç değil, çünkü Kıbrıs'ta insanlar birbirini öldürmüyor. Örneğin, Kıbrıs'ta, insanlar birbirleriyle konuşabilecekleri bir şekilde yaşıyor. Hatta geçen gün İstanbul'dayken, iki arabulucuyla bir araya gelerek onlarla görüşmede bulunduk. Dediğim gibi, korkunç değil ama zor. Bunun çözüme kavuşması gerekiyor. Açık açık ve özellikle de burada bulunan dinleyicilere yani Türkiye'deki gençlere; Türkiye'nin muazzam işler yaptığını söylemek istiyorum. Muazzam bir çaba. Türkiye'nin Kofi Annan'a cevap teşkil eden planı olağanüstüydü.

Sonuç başarısızlık oldu, sizin yüzünden değil ama yine de başarısızlık oldu. Bununla beraber, ister beğenin ister beğenmeyin, Avrupa Birliği'nin kararı da bu yöndeydi. Kıbrıs, Avrupa Birliği üyesi ve bu zor bir sorun teşkil ediyor. Şimdi bunu aklımızda tutarak, Kıbrıs'ın hâlihazırda Avrupa Birliği üyesi olduğunu ve ayrılmayacağını kabul ederek, bu sorunu nasıl çözeceğimize dair daha fazla çalışmamız gerekiyor. Tabii, Türkiye elinden gelenin en iyisini yaptı ve hemen Kofi Annan Planı'nın sonucunu kabul etti. O yüzden tam burada duruyorum. Ama bunun sonuçlarını ve zorluklarını umarım anlıyorsunuzdur.

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne, Avrupa Birliği'nin Türkiye'ye ihtiyacı var; hem ekonomik hem de politik olarak. Ekonomik olarak çünkü sayılara bakarsanız, Türkiye'ye yatırımın yüzde 75'ini Avrupa Birliği sağlıyor. Avrupa Birliği, ihracatınızın yüzde 50'sini alıyor. Avrupa Birliği, turizmi de destekliyor. Türkiye'yi ziyaret eden turistlerin yüzde 50'si Avrupa'dan geliyor. 3 milyondan fazla Türk hâlihazırda Avrupa'da yaşıyor. Bu da dediğim gibi, bizim çeşitlilik arzumuzu gösteriyor. Çeşitlilik, bir anlamda bizim hedefimiz, bizim tanımımız.

Eğer Avrupa'da enerji hakkında konuşacaksak, bunu Türkiye ile işbirliğine değinmeden yapmak imkânsız. En son Başbakanınız ve Cumhurbaşkanı ile Nabucco hakkında konuştuğumda çok memnun kalmıştım. Nabucco çok çok önemli bir konu. Türkiye'den enerji geçişi konusunda çok iyi bir anlaşmaya vardık. Umarım, bu konuda birlikte çalışmaya devam ederek ilerleriz.

Politik olarak da birbirimize ihtiyacımız var. Türkiye'nin çevresi bizim de çevremiz. Türkiye ile birlikte sorunları çözüme kavuşturmak istiyoruz, çünkü çözüme kavuşturmak istediğiniz sorunlar, Avrupa Birliği'nin de çözüme kavuşturmak istediği sorunların aynısı. Bu nedenle Avrupa Birliği'nin Türkiye'nin katılımıyla kazanacağı stratejik avantajlardan bahsedecek olsak, bunlar sayıca çok olacaktır. Avrupa Birliği'nin dış güvenlik politikası hakkında konuşacak olsak, Türkiye Avrupa Birliği'nde olsa çok daha iyi olurdu. Eğer Avrupa Birliği ve NATO ilişkisi üzerine konuşacak olsak, Türkiye Avrupa Birliği'nin parçası olsa daha kolay olurdu. Bence, bu politik bakış açısından baktığımızda birbirimize ihtiyacımız var. Eğer birlikte, gerçekten birlikte hareket edebilirsek, çok daha başarılı oluruz.

Şimdi, Ortadoğu'ya dair değindiğiniz konulara girmek istemiyorum, ama bugünün sorunlarında ve Akdeniz'de, Avrupa Birliği ile işbirliği halinde çözüm çok daha kolay olurdu. Daha da ileri gitmek istiyorum. Bosna Hersek'te, bildiğiniz gibi halen tam olarak çözüme ulaşmamış olan sınır sorunu çözüldüğünde, güvence sağlamak için bizim size, sizin bize ihtiyacınız var. Bu durum oldukça zor bir halde. Türkiye ile Avrupa arasındaki işbirliği çok önemli. Mısır'ın son durumda bugün rolü ne olacak? Bölgede başka büyük bir güç olarak mı belirecek? Bu uzun zamandır gerçekleşmemiş bir şey. Bu, Hamas ile El-Fetih arasında çözüm bulma konusundaki hızlarına, Refah meselesiyle baş etme şekillerine, İran'ı tanıma konusunda yaşanacak sorunlarla nasıl mücadele edeceklerine bağlı. Tabii tek yapacakları bu olursa ki, benim ülkem bunu yaptı, Almanya bunu yaptı, tüm Avrupa ülkeleri bunu yaptı. Eğer bunu yaparken, BM Güvenlik Konseyi çözümüne de saygı gösterebiliyorsa...

Tüm bu konularda Türkiye ve Avrupa Birliği'nin birlikte yapacağı çok iş var. Bu konuda ısrar bile etmem gerektiğini düşünmüyorum. Çok açıldım, çok uzun konuştum, kusura bakmayın. İçinde yaşadığımız dünyanın zorluklarla dolu ama aynı zamanda umut dolu olduğunu söyleyerek bitirmek istiyorum. Başında da söylediğimiz gibi, ne olacağı belli olmuyor. Dünyanın, Türkiye ile Avrupa Birliği'nin birlikte çalışmasına ihtiyacı var. Birlikte çalışmak ne demek? Bu, birlikte çalışmaya gitmek, arada bir buluşup, masa başına oturup bir sorunu nasıl ele alacağımıza karar vermek demek değil. Bunun için daha derin ve iyi tanımlanmış bir şeye ihtiyacımız var. Bu da Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne tam üye olması. Bu benim hayalim ve bunun için savaşmaya devam edeceğim.

Çok teşekkür ederim.